

Asia: VN/1007/2019

Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat oletettasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien oletettasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet oletettasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista oletettasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

-

Perustelut

-

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäätelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

-

Perustelut

-

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyslain 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdistyksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot ("teknologia-neutraali" kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

-

Perustelut

-

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyslain 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. Kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokouskäytännöstä.

-

Perustelut

-

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemiseksi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

-

Perustelut

-

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selventää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole. Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja – keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

-

Perustelut

-

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

-

Perustelut

-

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokielto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisesti johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

-

Perustelut

-

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

-

Perustelut

-

10. Yhdistyksen johdon esteellisyysääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyysääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan) toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selventää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressiristiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyyden perusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyyden peruste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

-

Perustelut

-

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsentenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

-

Perustelut

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen, sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

Perustelut

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakkoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakkoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen

tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

-

Perustelut

-

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisölainsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

-

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

FA toivoo toimintaryhmäsääntelyn uudelleen tarkastusta

- Toimintaryhmien epämuodollisuuteen ja määräaikaisuuteen liittyen on nähtävissä hallinnollisia ongelmia, joiden vuoksi sääntelyn tarpeellisuutta tulee harkita tarkasti. Mikäli yhdistyslain sääntely koetaan liian raskaaksi pienimpien yhdistysten osalta, tulisi harkita, voitaisiinko joistakin yhdistyslain velvoitteista joustaa pienimpien, esim. vuosittaisten tulojen tai jäsenmäärän

perusteella määriteltyjen, yhdistysten osalta ilman, että tarvitsisi luoda uutta oikeushenkilöluokkaa kokonaan omine sääntöineen.

- Mikäli sääntelyyn päädytään, tulee huolehtia siitä, että ryhmien lakkaamiseen liittyvät toimet hoidetaan mahdollisimman tehokkaasti viranomaisten toimesta.
- Kirjanpitovelvollisuuden keventämisen käänköpuolena voi olla rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kasvaminen. Mielestämme toimintaryhmät, joiden hallinto on muutenkin erittäin kevyt, ovat erityisen riskialttiita esim. erilaisille bulvaanijärjestelyille.

1 Toimintaryhmäsääntelyn tarpeellisuus

Esityksen mukaan toimintaryhmä on vaihtoehtoinen yhteisömuoto yhteisölliseen kansalaistoimintaan, johon tarvitaan oikeushenkilömuotoa ja johon osallistuvien kannalta rekisteröityyn yhdistykseen liittyä tarpeettomia rakenteita tai muita velvoitteita tai rekisteröidyn yhdistyksen hallintokulut estävät yhdistysmuodon valitsemisen. Esityksessä todetaan kevyemmän järjestäytymisen olevan tarpeellista, jotta myös ei-yhdistysmuotoisille ryhmille voitaisiin myöntää julkisia resursseja (avustukset, tilojen käyttö) ja ne voisivat tehdä toiminnan harjoittamiseksi tarpeellisia sopimuksia (esim. sopimus pelivuorosta, pankkitilin avaaminen).

Esityksessä ei tarkemmin kuvata sitä, miltä osin yhdistysmuotoiseen toimintaan liittyvät rakenteet ja velvoitteet ovat kohtuuttoman raskaita yhteisöllisessä kansalaistoiminnassa noudatettaviksi. Yhdistyslainsäädäntö sallii ymmärtääksemme jo tällä hetkellä toiminnan varsin kevyissä puitteissa. On myös vaikea nähdä, millä tavalla toimintaryhmän hallinnolliset kulut eroaisivat pienimuotoisesta yhdistystoiminnasta.

Esityksestä käy ilmi, että yhdistysmuotoista toimintaa harjoitetaan Suomessa hyvin monenlaisissa tarkoituksissa ja taloudellisesti hyvin erilaisin resurssein. Laajimmillaan yhdistyksen toiminta voi lähestyä jo yritystoimintaa ja pienimmillään se voi olla volyymeiltään hyvinkin vaatimatonta. Mikäli yhdistyslain sääntely koetaan liian raskaaksi pienimpien yhdistysten osalta, tulisi harkita, voitaisiinko joistakin yhdistyslain velvoitteista joustaa pienimpien, esim. vuosittaisten tulojen tai jäsenmäärän perusteella määriteltyjen, yhdistysten osalta ilman, että tarvitsisi luoda uutta oikeushenkilöluokkaa kokonaan omine sääntöineen.

Toimintaryhmäsääntelyn yhtenä tarkoituksena on esityksen perustelujen mukaan mahdollistaa esim. pankkitilin avaaminen ryhmälle. Mitään veloitetta tilin avaamiseen ei pankeilla ole, joten tilin avaamisen kannattavuus tulee pankeissa tapauskohtaisesti harkittavaksi. Tilin pidon kannattavuuden kannalta ratkaisevaa on, kattavatko siitä saatavat palvelumaksut ne hallinnolliset kulut, joita pankille aiheutuu tilin avaamisesta, ylläpidosta ja mahdollisesta sulkemisesta ryhmän toiminnan lakatessa. Myös hallinnon ja kirjanpidon keveyteen liittyvät riskit, esim. rahanpesun suhteen, saattavat nostaa kynnystä tilien avaamiseen.

2 Toimintaryhmän hallinto ja lakkaaminen

Toimintaryhmillä ei ehdotuksen mukaan olisi velvoitetta jäsenrekisterin pitämiseen tai vuosikokousten järjestämiseen. Näin ollen ei ole ulkopuolisten selvitettävissä, ketkä olisivat oikeutettuja osallistumaan päätöksentekoon ryhmässä. Esimerkiksi ryhmän edustajan vaihtamisen osalta jää auki, kuka voi tehdä rekisteriin ilmoituksen edustajan vaihtumisesta.

Toimintaryhmästä eroamiseen ehdotetaan riittävän jäsenen ilmoitus toimintaryhmälle ja ensisijaisesti sen edustajalle. Edustajan tehtävästään eroamisesta ei ole säädetty erikseen. Nähdäksemme edustajan eroamisesta olisi syytä säätää erikseen niin, että hän voi itse ilmoittaa erostaan myös rekisteriin. Tämä on tärkeää edustajan vastuun rajaamiseksi.

Esityksessä ei oteta kantaa siihen, mitä tapahtuu, jos toimintaryhmän edustaja ei toimintaryhmän lakattua ryhdy toimenpiteisiin ryhmän talouden selvittämiseksi, tai jos ryhmän edustaja on eronnut tehtävästään eikä uutta edustajaa ole nimetty. Selkeintä olisi, että rekisteriviranomainen antaisi toimintaryhmän määräajan lakkaamiseen tai edustajan puuttumiseen liittyen automaattisesti päätöksen, jonka perusteella pankki pystyisi tilittämään ryhmän tilillä olevat varat esim. maistraatin hallintaan.

Esityksen 13 § koskee toimintaryhmän muuttamista rekisteröidyksi yhdistykseksi. Kyseisen pykälän viimeinen momentti kuuluu "Vanhentumislain (728/2003) 9 §:stä poiketen toimintaryhmän talletus talletuspankissa ja muu mainitussa pykälässä tarkoitettu toimintaryhmän saatava vanhentuu kolmen vuoden kuluttua toimintaryhmän purkautumisesta, jollei sitä vaadita maksettavaksi mainitun ajan kuluessa", joten se vaikuttaisi liittyvän enemmänkin toimintaryhmän lakkaamistilanteisiin.

Tilivarojen maksettavaksi vaatimisen osalta jää auki, kenellä on oikeus vaatia niitä tilanteessa, jossa toimintaryhmällä ei ole sen purkautuessa ollut nimettyä edustajaa.

3 Sääntelyn vaikutukset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisemiseen

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskeva sääntely asettaa pankeille ja muille lain osoittamille ilmoitusvelvollisille yksiselitteiset velvollisuudet tunnistaa ja tuntea asiakas asiakassuhdetta perustettaessa ja sen aikana, seurata asiakkaan toimintaa sekä havaita ja ilmoittaa epäilyttävät liiketoimet rahanpesun selvittelykeskukselle ja toteuttaa muut lain edellyttämät toimenpiteet.

Toimintaryhmiin liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin osalta haluamme viitata poliisin verkkosivuille , jossa todetaan seuraavaa:

Käytännössä yleishyödyllisten järjestöjen rahankeräyksiä voidaan hyödyntää rikollisiin tarkoituksiin esimerkiksi siten, että rikollinen toimija pyrkii verhoutumaan laillisen kolmannen sektorin toimijan muotoon. Lisäksi rikolliset toimijat voivat pyrkiä hyödyntämään laillisesti toimivan hyväntekeväisyysjärjestön toimintaa esimerkiksi rahanpesussa tai terrorismin rahoittamistarkoituksessa. Rahankeräystoimintaa ja yhdistystoimintaa yleensä voidaan siis käyttää hyväksi rahanpesussa tai terrorismin rahoittamisessa.

Huomionarvoista on se, että esimerkiksi terrorismin rahoituksessa useasta eri lähteestä tulevat pienetkin rahasummat voivat olla merkityksellisiä. Jos pieniä summia kertyy useasta eri lähteestä, rikollisten toimien toteuttamiseksi voidaan saada nopeastikin kerrytettyä isoja summia. Lisäksi on

hyvä muistaa myös se, että väärissä käsissä vaatimattomillakin rahasummilla saadaan joskus paljon pahaa aikaan.

Vaikka toimintaryhmiin liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski lainsäätäjän silmin haluttaisiinkin arvioida matalaksi, se ei millään tavoin lievennä pankkien ja muiden ilmoitusvelvollisten rahanpesulain mukaisia velvoitteita.

Osa rahanpesulain edellyttämistä toimenpiteistä voidaan toteuttaa kevennettyinä, mutta sen on aina perustuttava pankin tapauskohtaiseen riskiarviointiin. Esimerkiksi linjaus, jonka perusteella pankki automaattisesti katsoisi toimintaryhmät vähäriskisiksi ja yksinkertaistetun tuntemismenettelyn piiriin kuuluviksi asiakkaisiksi, olisi sekä rahanpesusääntelyn lähtökohtien että vaatimusten vastainen. Näin ollen toimintaryhmän asiakkaaksi ottamista arvioitaisiin samojen kriteereiden mukaisesti kuin muidenkin asiakkaiden osalta: mikäli esim. rahanpesulain 3 luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koskevia vaatimuksia ei kyetä täyttämään, asiakassuhdetta ei saa perustaa.

Yksi keskeisistä asiakkaan tuntemisen velvoitteista koskee tosiasiallisten edunsaajien selvittämistä. Rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentti asettaa pankille ehdottoman velvoitteen tunnistaa ja pitää yllä riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia tietoja asiakkaan tosiasiallisista edunsaajista ja tarvittaessa todentaa näiden henkilöllisyys.

Esityksessä ehdotetaan, että toimintaryhmän tosiasiallisena edunsaajana pidettäisiin sen edustajaa. Ehdotettu muotoilu kyllä selkeyttäisi tilannetta, mutta olisi FA:n käsityksen mukaan altis bulvaanijärjestelyille ja väärinkäytöksille. Myös esimerkiksi tilanteissa, joissa toimintaryhmän ainoa tai kaikki rekisteriin merkityt edustajat eroavat tai erotetaan toimintaryhmän jäsenyydestä ilman, että hänelle tai heille nimetään seuraajaa, pankin lakisääteiseksi tehtäväksi jäisi tunnistaa se tai ne luonnolliset henkilöt, joita on pidettävä toimintaryhmän tosiasiallisena edunsaajana. Käytännössä tämä olisi hyvin hankalaa, koska edellä todetusti toimintaryhmille ei olisi tarkoitus asettaa velvoitetta pitää jäsenrekisteriä, järjestää vuosikokousta tai muullakaan tavoin muodollisesti varmistaa toimintaryhmän päätöksenteon jatkuvuutta.

FA haluaa myös kiinnittää huomiota siihen, että yhdistysrekisterin tietojen puutteellisuus ja päivittämättömyys jo nyt aiheuttaa merkittävää lisätyötä pankeille ja samalla hankaloittaa yhdistysten pankkiasiointia. Mikäli esitetyn toimintaryhmäsääntelyn rinnalla ei selvennetä yhdistyksiä ja toimintaryhmiä koskevien tietojen ylläpitovelvoitetta ja kiristetä sen laiminlyönnistä määrättäviä seuraamuksia, tilanne huononee edelleen.

Esityksen mukaan toimintaryhmä olisi vaihtoehtoinen yhteisömuoto yhteisölliseen kansalaistoimintaan, johon ei kuitenkaan liittyisi tarpeettomia rakenteita, velvoitteita tai hallintokuluja. Ratkaisu ei kuitenkaan millään tavoin keventäisi pankkien velvollisuuksia, vaan päinvastoin siirtäisi oikeushenkilömuotoon liittyviä hallinnollista taakkaa ja kuluja niiden kannettaviksi. FA pitääkin todennäköisenä, että edellä mainituista syistä esitetty tavoite pankkiasioinnin kynnyksen madaltamisesta jäisi saavuttamatta.

3.1 Kirjanpitoraja

Esityksessä ehdotetaan sekä yhdistysten että toimintaryhmien osalta kevyemmän tilinpidon mahdollistamista, mikäli yhdistyksen/toimintaryhmän vuositulot jäävät alle 30 000 euroon.

Toisaalta todetaan, että toimintaryhmien omat resurssit ja niiden saamat tuet ja resurssit ja niiden tekemät sopimukset ovat yleensä taloudelliselta arvoltaan verrattain pieniä eikä niillä yleensä ole velkojien ja muiden sivullisten oikeuksien toteuttamisen kannalta merkittävää varallisuutta (tasetta).

Tätä taustaa vasten tuntuu kummalliselta, että toimintaryhmälle esitetään kevennetyn kirjanpidon summarajaksi samaa (30.000 eur) kuin rekisteröidylle yhdistykselle.

Kevennetyn kirjanpidon, jota toimintaryhmien osalta ei myöskään tarkasteta eikä virallisesti hyväksytä jäsenistön toimesta, kääntöpuolena voi näkemyksemme mukaan olla kasvava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

FINANSSIALA RY

Lea Mäntyniemi

Johtaja

Kaarlela Teija-Liisa
Finanssiala ry - Lea Mäntyniemi, johtaja